

UPPSALA
UNIVERSITET

Hva hendte da Sverige innførte studieavgifter?

En oversikt over studentflødenas förändring på kort och mellanlång sikt

Presentation på Internasjonal studentmobilitet ved et veiskille?, 20 april 2023

Mikael Börjesson & André Bryntesson
Datainsamling: Christin Mays

Institutionen för pedagogik, didaktik och utbildningsstudier (EDU)
Forskningsgruppen för utbildnings- och kultursociologi (SEC)
Centrum för högre utbildning och forskning som studieobjekt (HERO)
Uppsala universitet

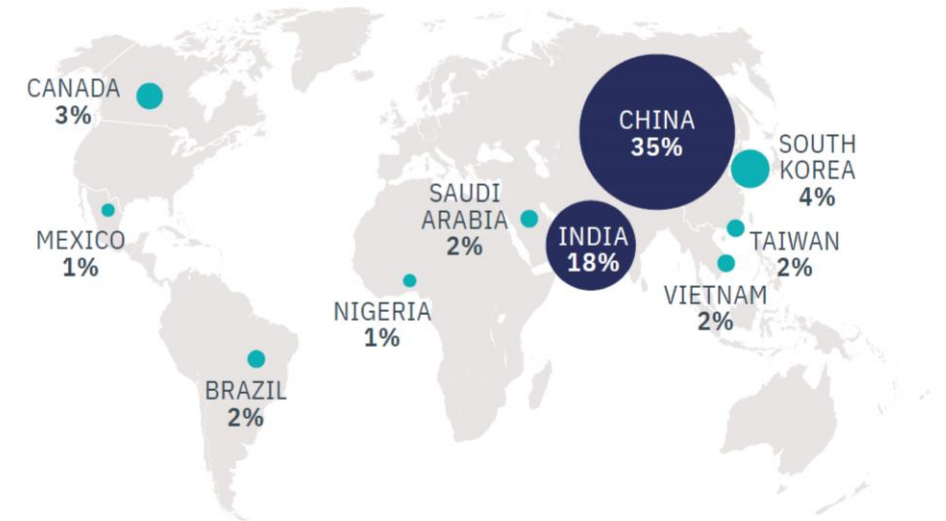

UPPSALA
UNIVERSITET

Kontext

- Ökad efterfrågan på högre utbildning
 - Kraftig ökning av internationella studenter globalt
 - 1,3 miljoner år 1990
 - 2,1 miljoner år 2000
 - 6,3 miljoner år 2020 (UNESCO)
- Stark efterfrågan på västerländsk och/eller engelsk utbildning
- Marknadisering av den högre utbildningen
 - Höga studieavgifter i allt fler länder
 - Utbildning som exportindustri (Australien)
 - Rekryteringsagenter och mässor
 - Kompensation för minskade inhemska lärosätessanslag (UK)
 - Danmark införde avgifter 2006

LEADING PLACES OF ORIGIN OF INTERNATIONAL STUDENTS, 2020/21

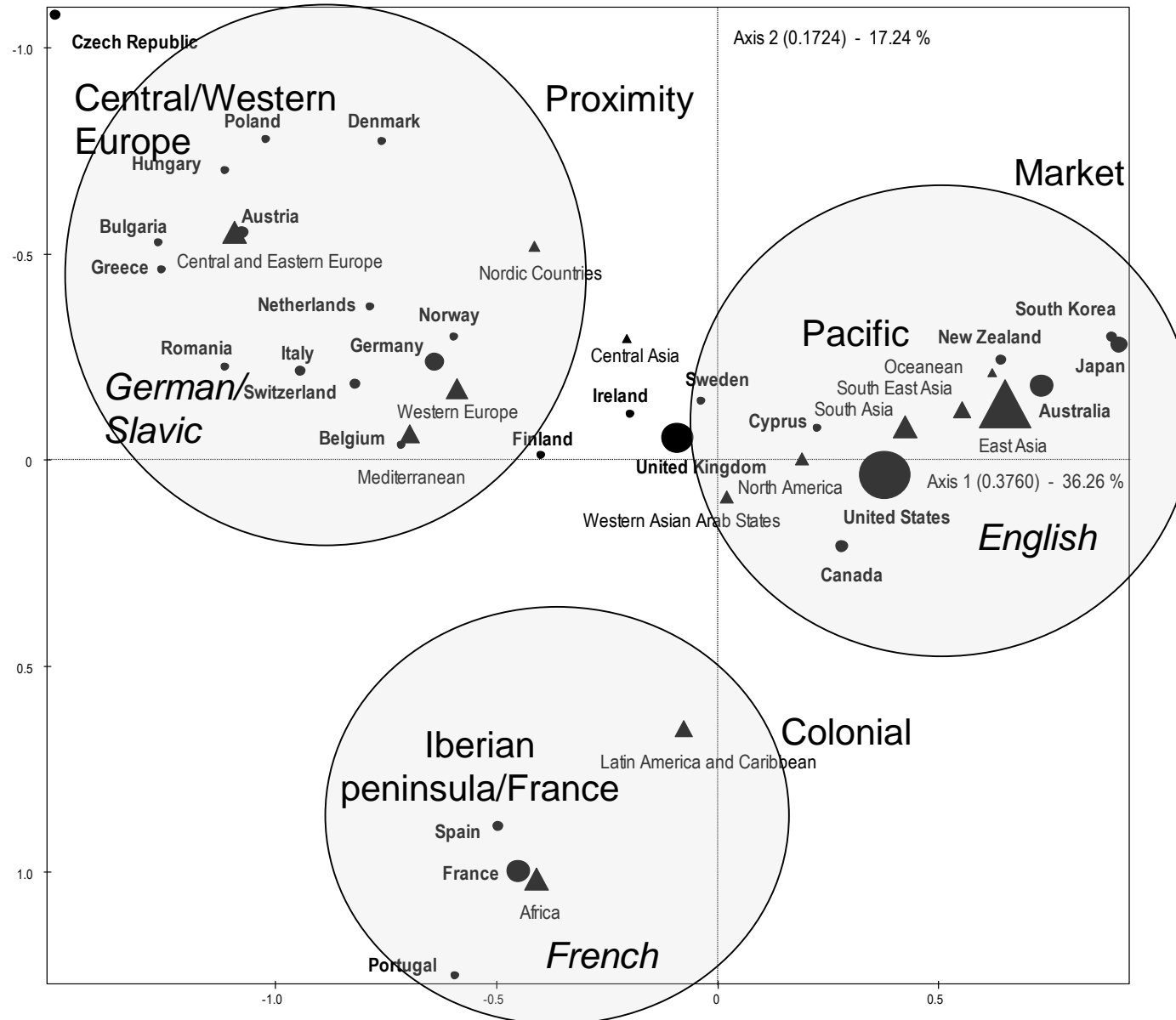

Källa: universtiybusiness.com

The Global Space of International Students. 2010

UNESCO, plane of axes 1 and 2

Avgiftsinförandet och internationaliseringsstrategin

- Tidslinje
 - Studieavgiftsutredningen 2006
 - Avgiftspropositionen februari 2010, stipendieprogram ingick
 - Riksdagsbeslut april 2010
 - Infördes hösten 2011
- Utgångspunkter
 - Vilja att öka antalet inresande
 - Många skäl att öka – sociala, kulturella, ekonomiska, akademiska
 - Trots det "inte skäl nog" med avgiftsfrihet
 - Argument om undanträngning av svenska studenter förekom
 - Framför allt antogs inresande studenter utgöra en belastning för skattebetalarna – men ingen analys gjordes
 - Principen om full kostnadstäckning – avgifter skulle inte "subventionera verksamheten inom högskolan i stort" (SOU 2006:7)
 - Ingen marginalkostnadsberäkning gjordes
 - Administrativt tung antagning som grund för ansökningsavgift
- Resultat
 - Ansökningsavgift 900 SEK.
 - Studieavgifter i genomsnitt 125 000 kronor per läsår (ca 80 000–200 000)

Avgiftsinförandet och internationaliseringsstrategin

- En förändrad koppling mellan inresande studenter och kvalitet i den högre utbildningen

Mångfaldsmodellen (internationaliseringsstrategin från 2005)

Konkurrensmodellen (studieavgiftspropositionen från 2010)

Terminologi

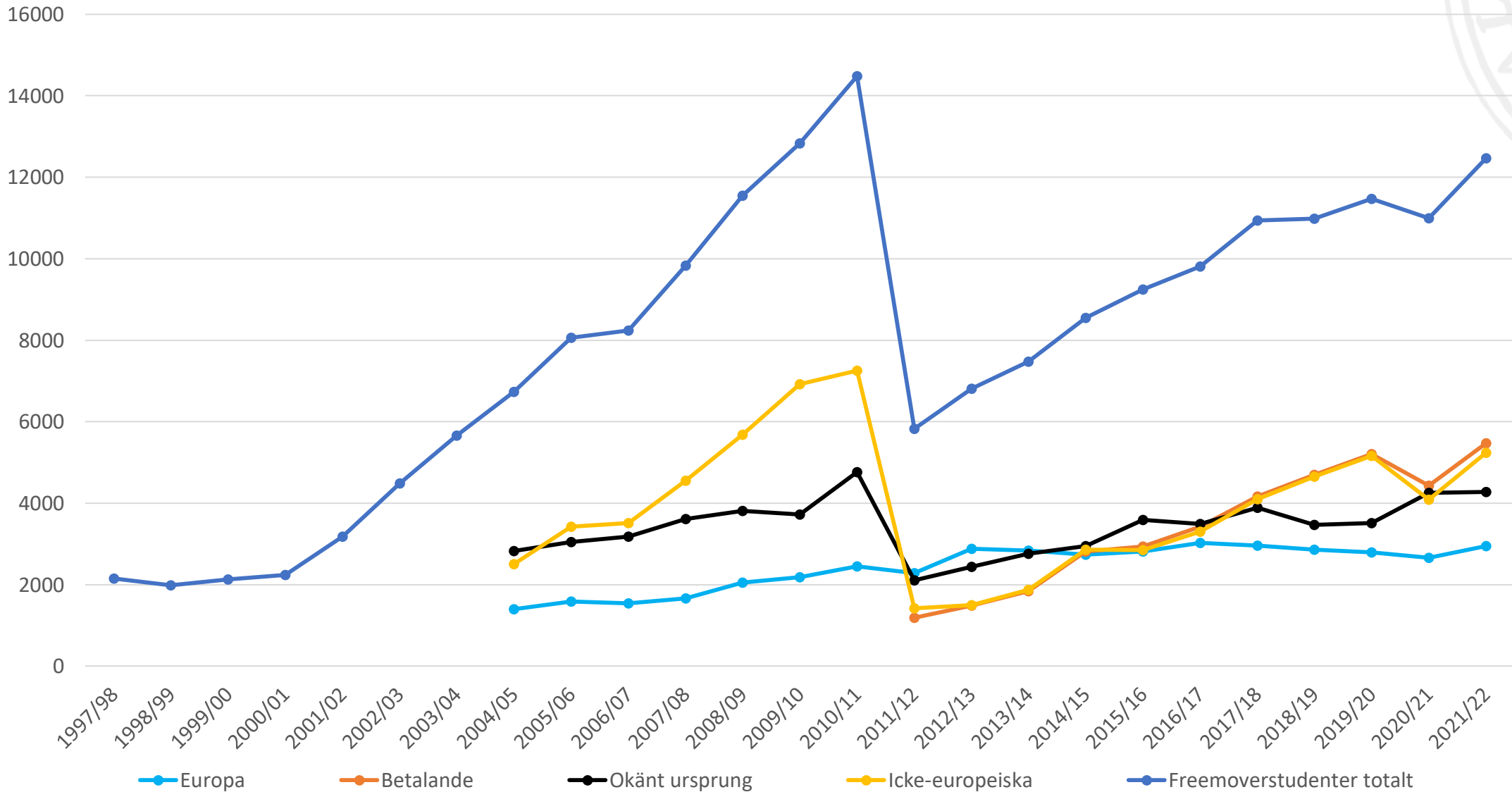
- **Utbytesstudenter ~ credit-mobile students**
 - Additiv strategi
 - Bara organiserat studentutbyte såsom Erasmus+
- **Freemoverstudenter ~ degree-mobile students**
 - Alternativ strategi
 - Även självständigt organiserat studentutbyte (ovanligt)
- **Tredjeland / Icke-EES och Schweiz**
 - De nationaliteter som betalar studieavgifter sedan 2011
- **EES och Schweiz**
 - De nationaliteter som inte betalar studieavgifter
- **Betalande studenter**
 - Exakt definition av de betalande (enskilda undantag görs pga. anknytning till Sverige)
- **Europeiska studenter**
 - Studenter från världsdelen Europa (enligt SCB)
- **Icke-europeiska studenter**
 - Studenter från övriga världen

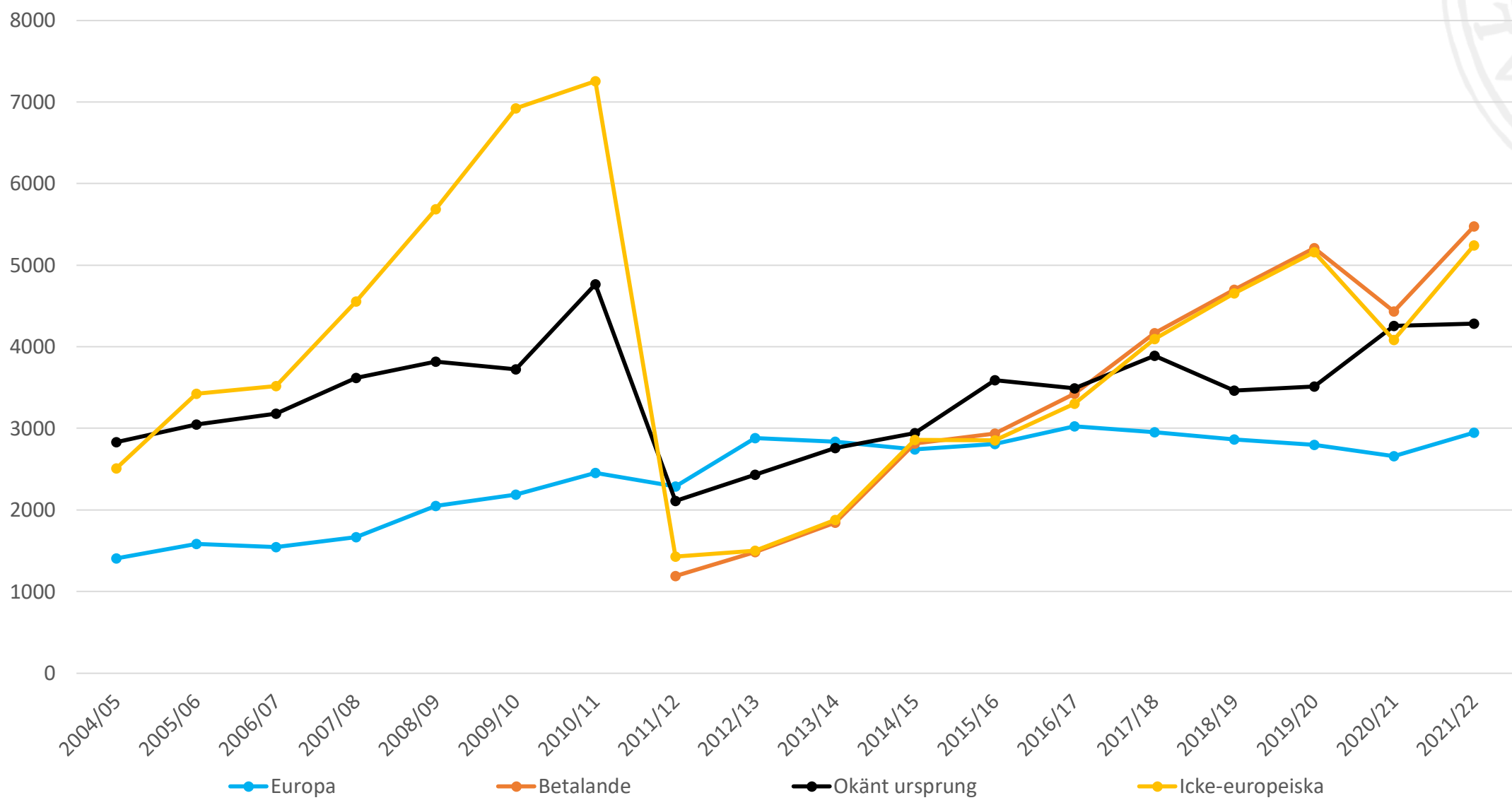
De stora linjerna

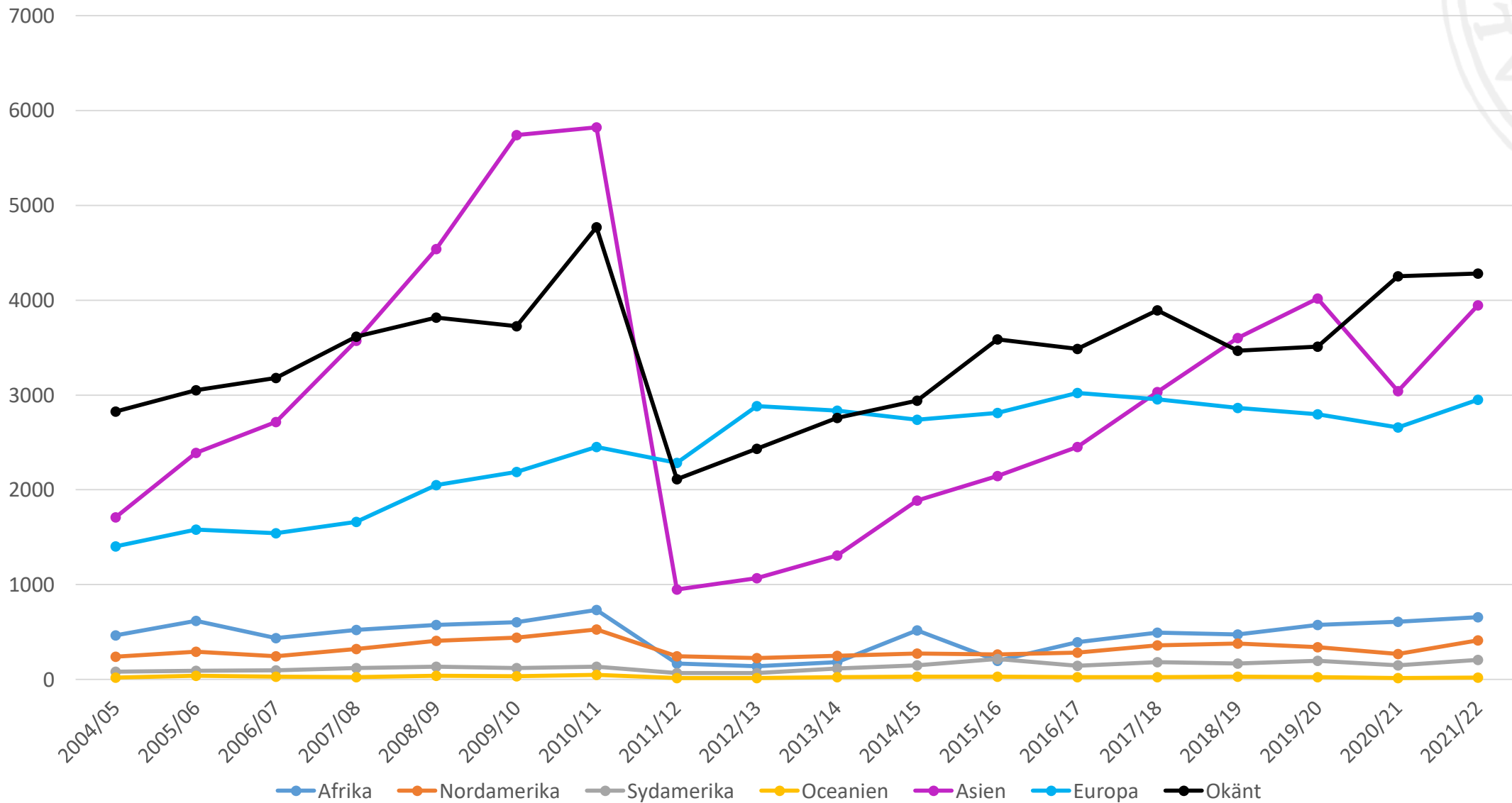
Nya freemoverstudenter 1997/98–2021/22

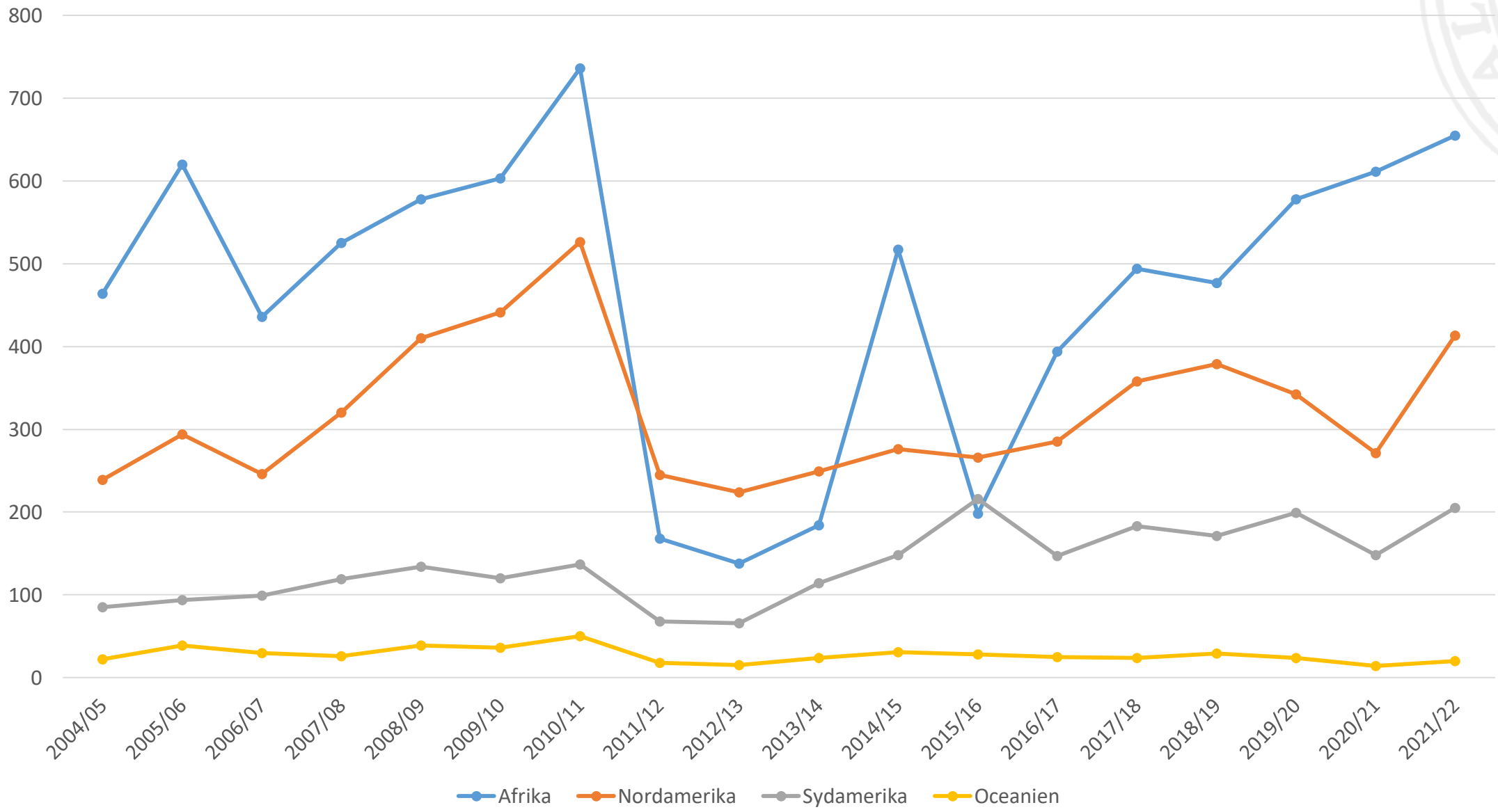
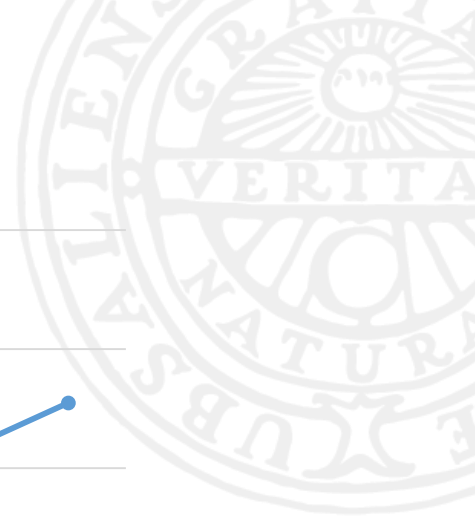
Nya freemoverstudenter 2004/05–2021/22

Nya freemoverstudenter 2004/05–2021/22

Nya freemoverstudenter 2004/05–2021/22

Stipendier avgörande för flöden från fattigaste länderna

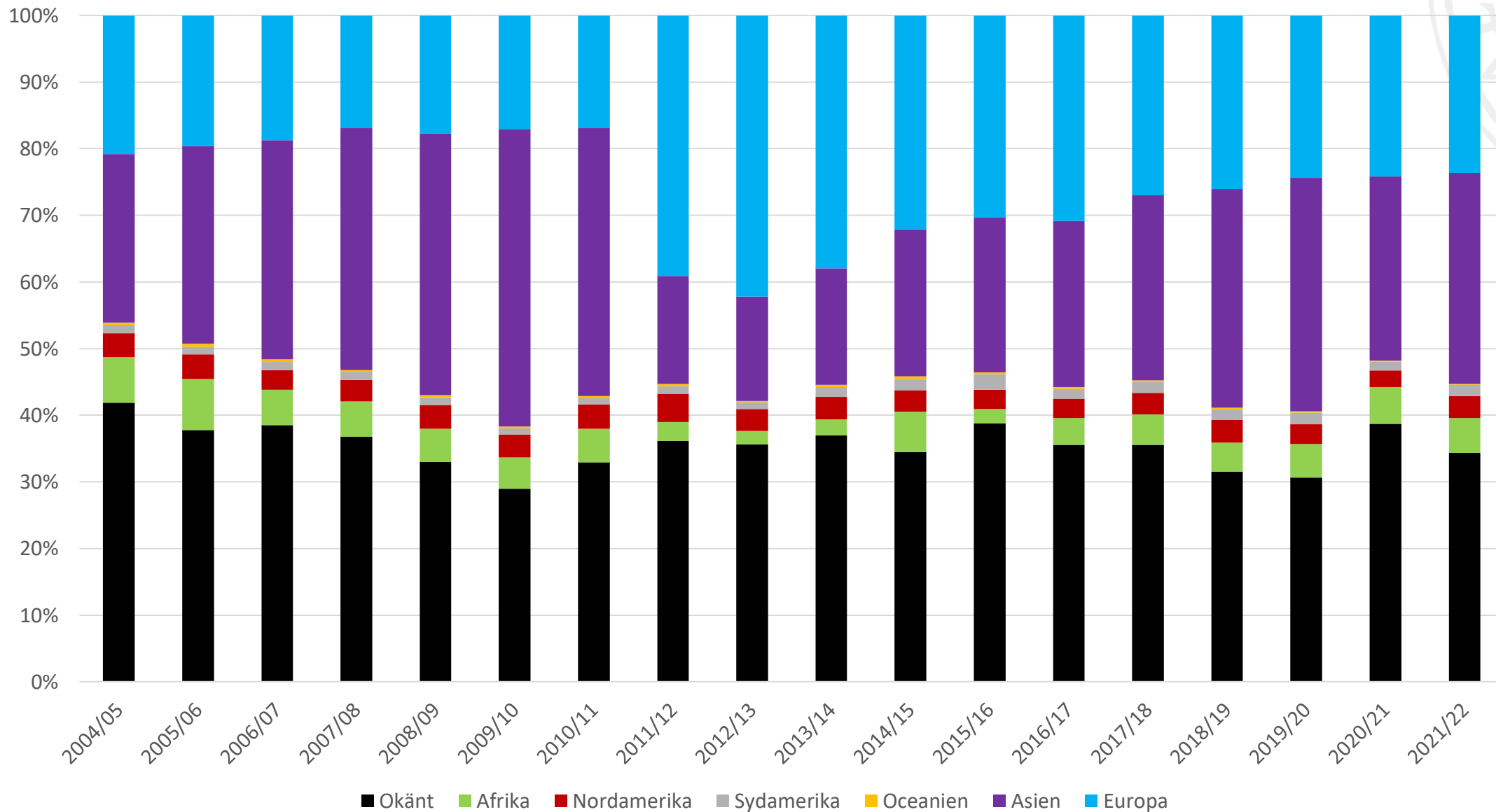
- Danmark tappade 500 nya studenter
 - Ökade stipendieanslag med 40 miljoner DKK efter tappet
 - Full återhämtning: 3 år
- Sverige tappade mer än 6 000 nya studenter (mer än 8 500 om okänt ursprung räknas med)
 - Ökade stipendieanslag med 150 miljoner efter tappet
 - Fortfarande 14 procent färre freemoverstudenter 2021/22
 - Fortfarande 28 procent färre icke-europeiska freemoverstudenter 2021/22
 - Full återhämtning: ~15-20 år?
- Under de första åren följde antalet studenter från de fattigaste länderna stipendieutdelningen väldigt nära
 - Särskilt de långsiktiga utvecklingssamarbetsländerna i Afrika
- På senare år många från Nigeria
 - I viss mån även från Sydafrika, Ghana och Kenya

Stipendiemedel (miljoner SEK)				
	Biståndsfinansierade			
År	SISS Kategori 1 LUS	SISS Kategori 2 DAC	Via lärosätena, särskilt kvalificerade studenter	Summa
2011	30	0	30	60
2012	30	20	60	110
2013	30	70	60	160
2014	80	70	60	210

Sammansättningen och mångfalden

Nya freemoverstudenter 2004/05–2021/22 - andelar

Nya freemoverstudenter 2004/05–2021/22 – andelar (ej okänt ursprung)

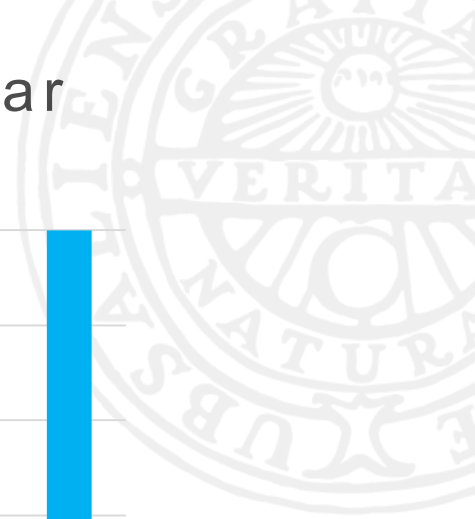
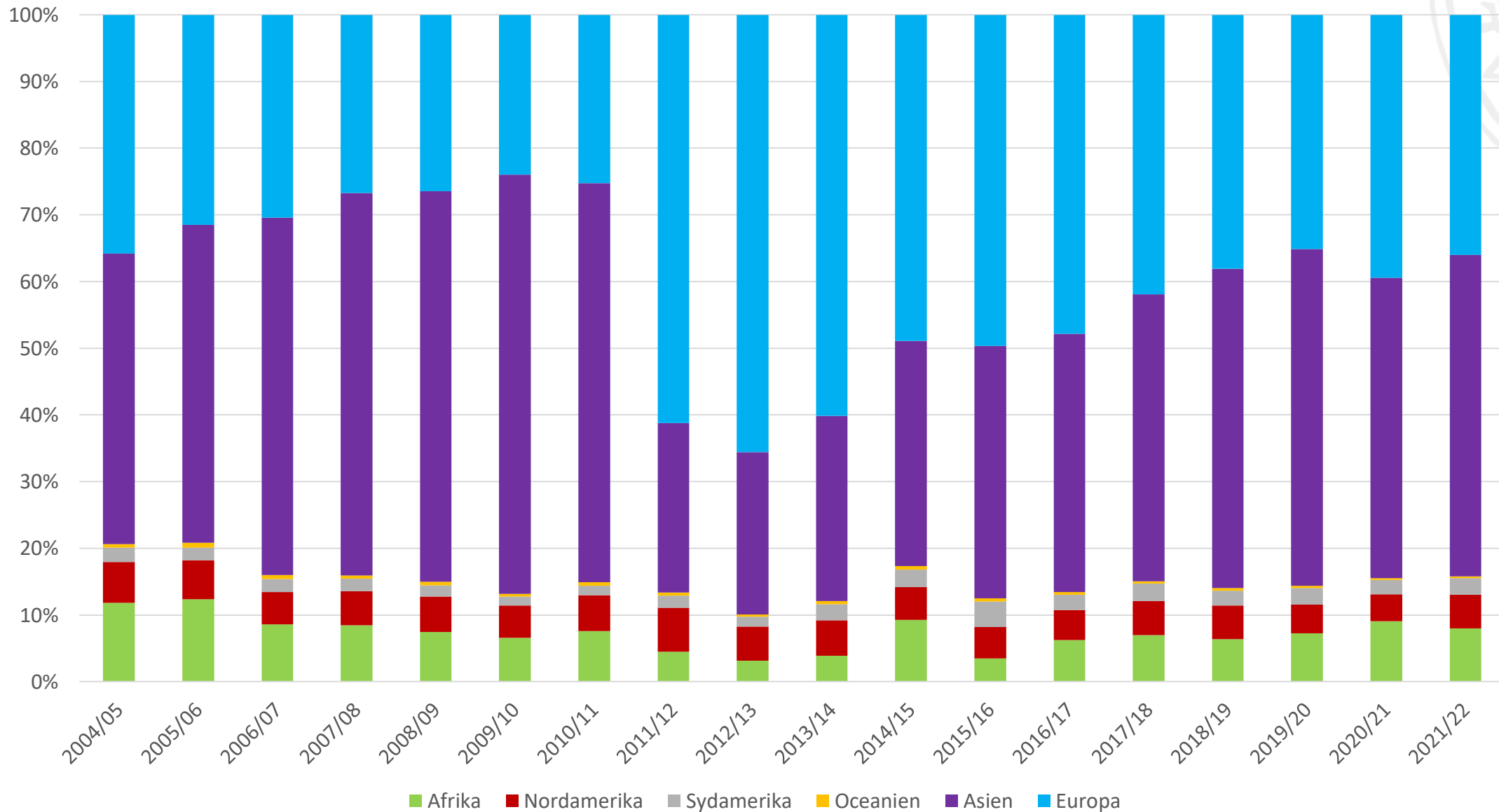
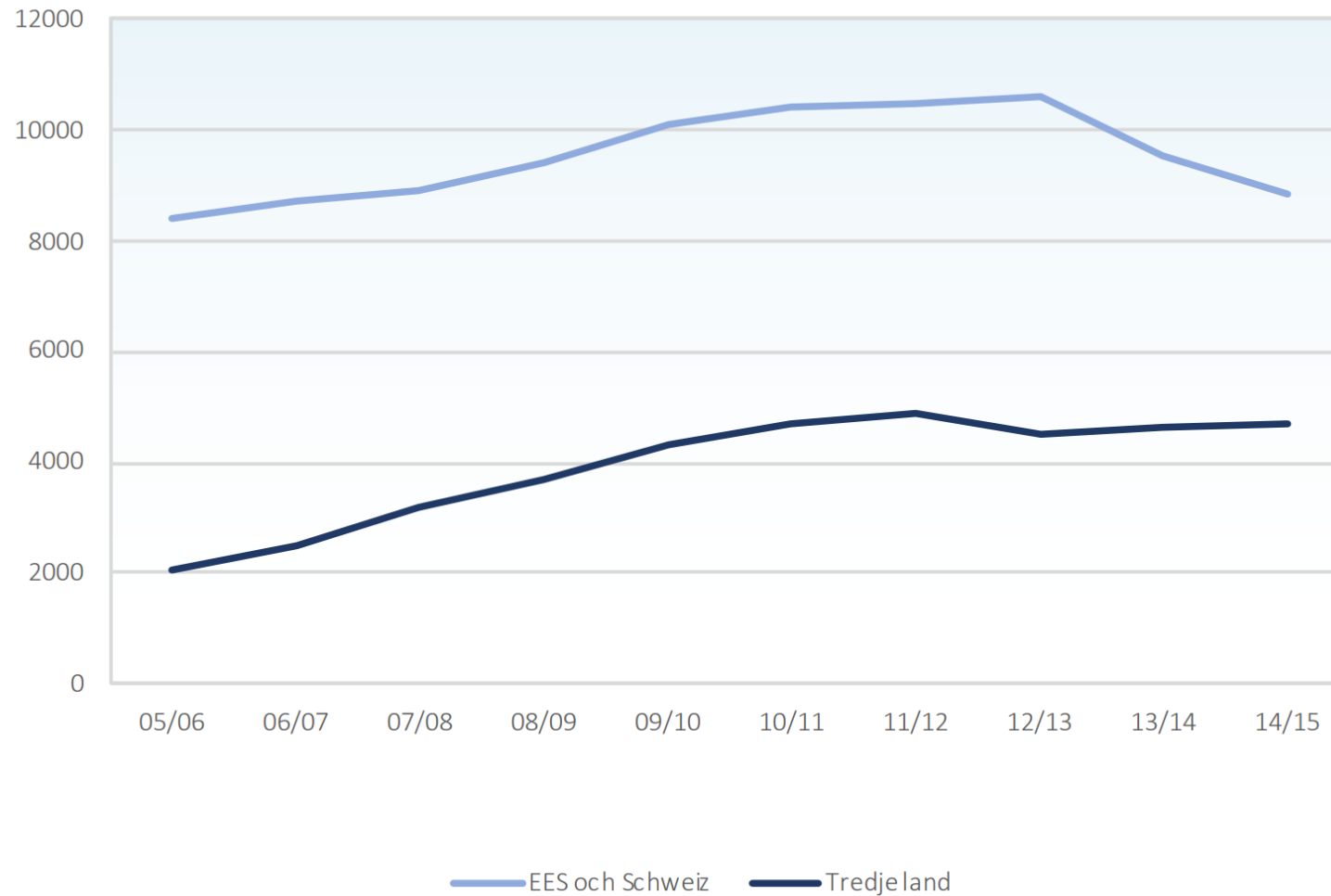
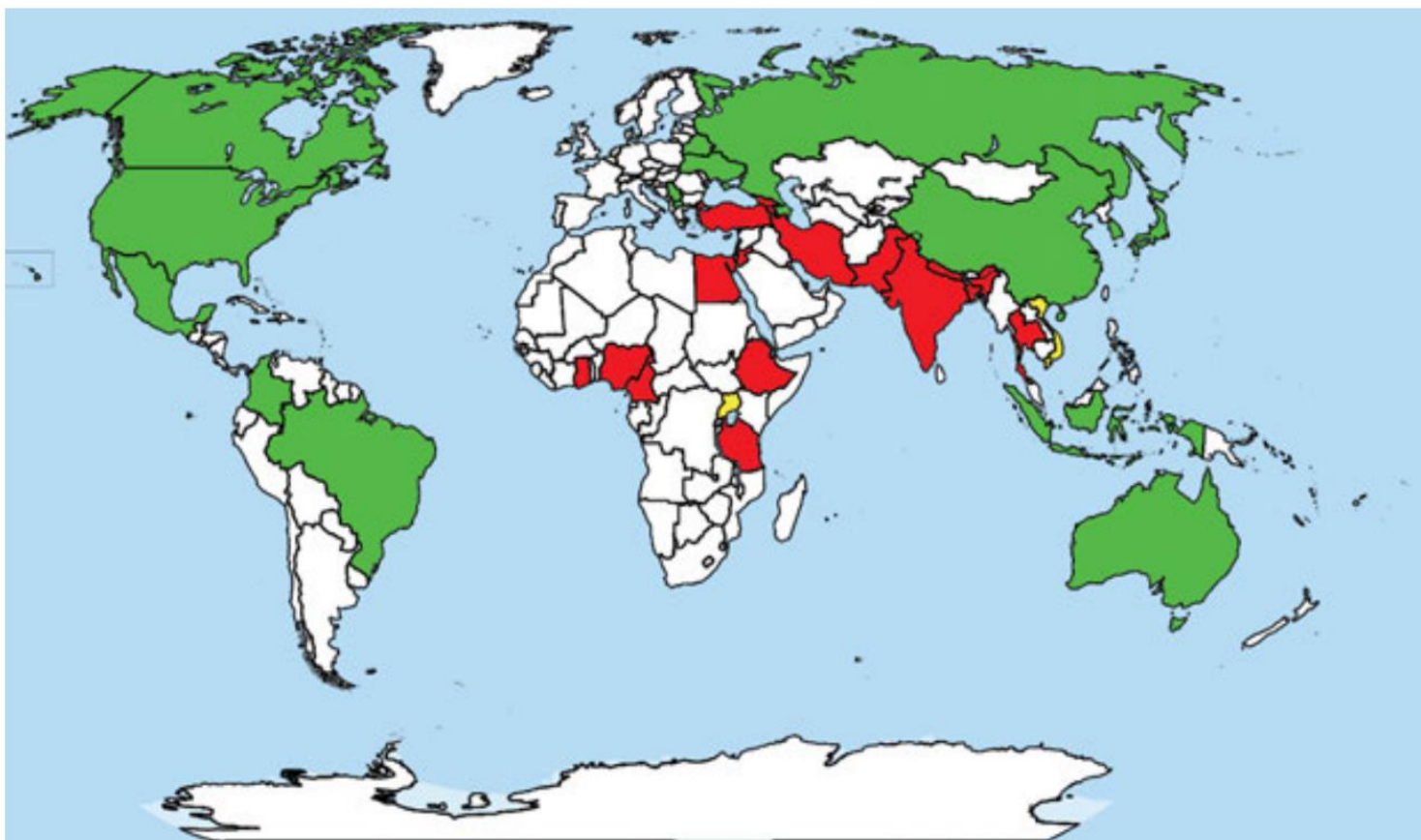

Diagram 3. Antal registrerade utbytesstudenter 2005/06–2014/15.

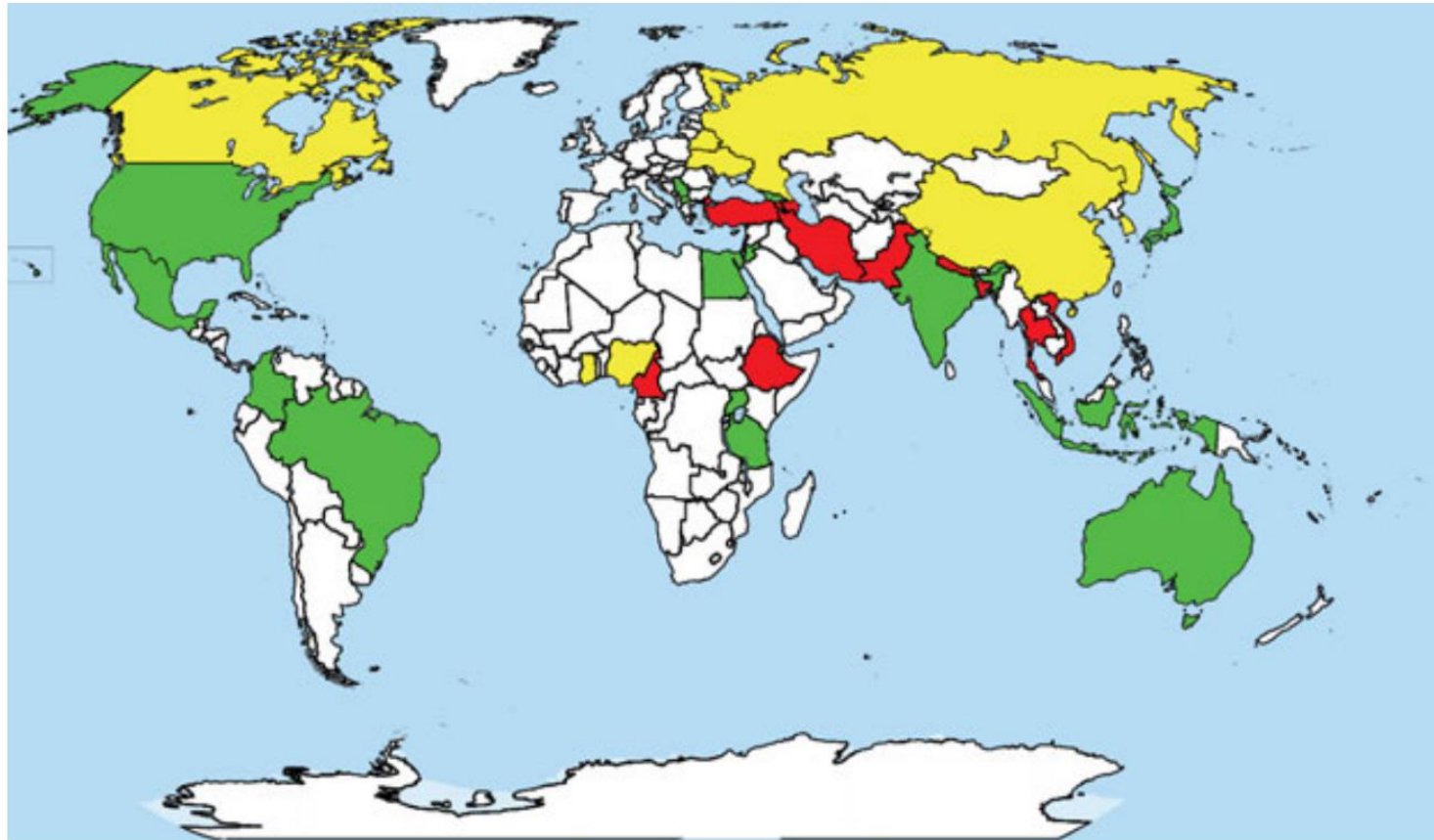
Figur 3. Förändring i andel nya freemoverstudenter mellan läsåret 2010/11 och 2011/12, exkl. SISS-stipendiater.

Källa: SCB och SI, egna beräkningar. Oförändrad andel indikerar cirka 81 procent minskning i antal. Grön = andelsökning på mer än 10 procent. Gul = oförändrad andel +/-10 procent. Röd = andelsminskning på mer än 10 procent.

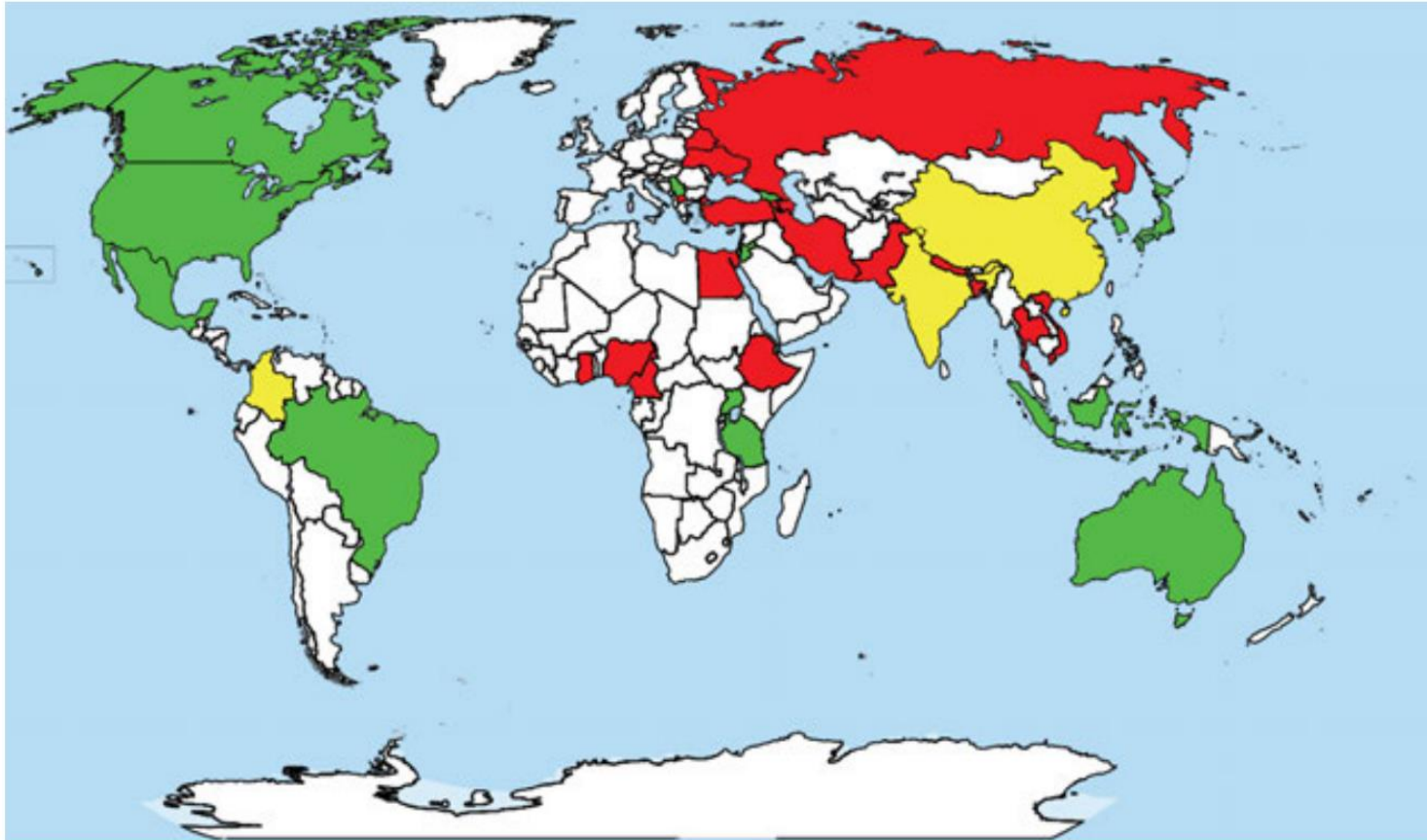
Figur 4. Förändring i andel registrerade freemoverstudenter mellan läsåret 2010/11 och 2014/15.

Källa: SCB, egna beräkningar. Oförändrad andel indikerar cirka 64 procent minskning i antal. Grön = andelsökning på mer än 10 procent. Gul = oförändrad andel +/-10 procent. Röd = andelsminskning på mer än 10 procent.

Figur 5. Förändring i andel av samtliga registrerade inresande studenter mellan läsåret 2010/11 och 2014/15.

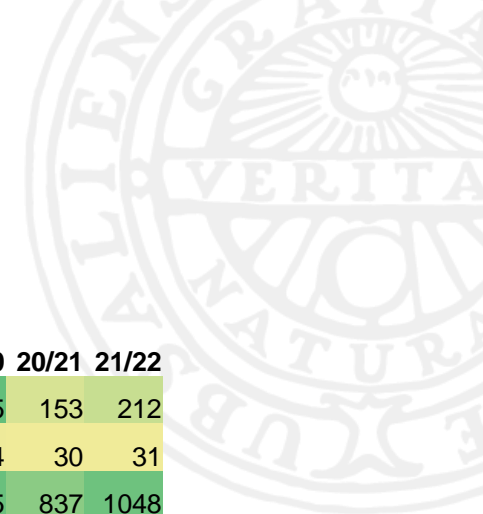

Källa: SCB, egna beräkningar. Oförändrad andel indikerar cirka 51 procent minskning i antal. Grön = andelsökning på mer än 10 procent. Gul = oförändrad andel +/-10 procent. Röd = andelsminskning på mer än 10 procent.

Nya freemoverstudenter 1997/98–2021/22

Vanliga ursprungsländer, utomeuropeiska

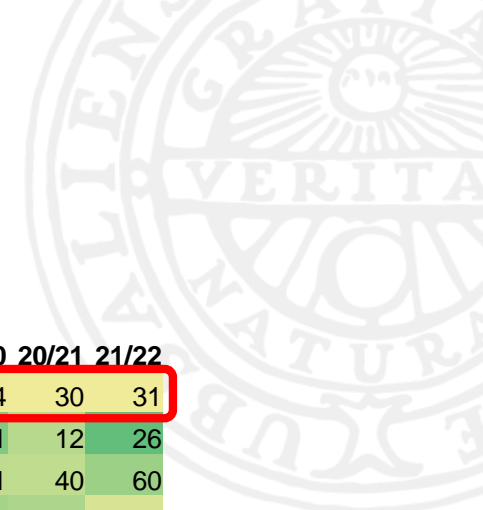

Country	97/98	98/99	99/00	00/01	01/02	02/03	03/04	04/05	05/06	06/07	07/08	08/09	09/10	10/11	11/12	12/13	13/14	14/15	15/16	16/17	17/18	18/19	19/20	20/21	21/22
Bangladesh	6	10	12	18	27	64	85	144	258	198	215	389	546	574	45	54	48	147	132	186	387	489	575	153	212
Etiopien	0	9	8	5	8	14	11	25	21	28	64	105	192	311	31	27	25	70	16	43	50	27	34	30	31
Indien	0	10	13	16	91	206	406	503	488	325	322	314	890	956	133	210	322	581	646	763	887	1122	1085	837	1048
Iran	0	6	17	18	22	48	61	130	211	281	469	767	928	1191	200	146	147	139	163	170	264	291	265	183	341
Kamerun	0	0	6	15	16	18	62	145	121	61	143	135	139	39	0	0	7	19	9	8	23	43	83	77	37
Kanada	13	15	14	15	21	27	49	55	66	52	84	94	119	113	48	35	28	42	43	35	36	48	51	29	47
Kina	128	50	63	103	130	250	347	374	533	801	1134	1306	1316	1302	305	387	408	484	583	633	724	711	794	803	732
Nepal	0	0	0	0	0	9	9	6	17	13	25	57	94	154	10	5	7	15	7	18	9	45	65	27	39
Nigeria	0	7	0	5	6	27	42	114	238	186	102	124	75	128	17	19	16	45	36	27	64	91	114	153	200
Pakistan	0	14	19	31	53	57	132	220	524	709	947	1086	1297	992	63	93	127	164	275	262	315	413	602	498	907
Ryssland	19	42	45	60	70	98	89	123	95	81	123	136	162	268	67	82	62	76	83	68	73	79	59	50	84
Thailand	11	8	18	11	22	22	30	34	82	95	110	131	188	200	32	24	33	33	32	32	33	44	38	32	42
Turkiet	9	0	10	14	14	33	46	66	99	86	124	185	253	248	39	50	53	62	61	67	121	106	69	75	106
Ukraina	0	0	9	8	21	29	26	40	58	56	61	75	81	157	43	44	37	57	50	33	48	37	40	22	38
USA	35	36	44	54	66	87	92	124	139	116	147	205	219	291	135	138	147	171	152	160	238	229	190	167	270

Nya freemoverstudenter 1997/98–2021/22

Afrikanska ursprungsländer

Country	97/98	98/99	99/00	00/01	01/02	02/03	03/04	04/05	05/06	06/07	07/08	08/09	09/10	10/11	11/12	12/13	13/14	14/15	15/16	16/17	17/18	18/19	19/20	20/21	21/22
Etiopien	0	9	8	5	8	14	11	25	21	28	64	105	192	311	31	27	25	70	16	43	50	27	34	30	31
Gambia	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5	0	0	8	9	21	12	26
Ghana	6	8	5	14	29	24	55	58	91	21	24	33	48	70	11	13	18	15	20	20	33	42	41	40	60
Kamerun	0	0	6	15	16	18	62	145	121	61	143	135	139	39	0	0	7	19	9	8	23	43	83	77	37
Kenya	5	0	10	13	10	15	18	12	18	15	14	15	20	15	19	10	11	47	9	25	40	40	21	31	36
Liberia	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	7	0	7	10	18
Malawi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	7	0	0	0	0	0	0	0	0	0	7	9	9	8
Mocambique	0	0	0	0	7	0	0	5	0	0	9	15	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Namibia	0	0	0	0	0	0	0	6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Nigeria	0	7	0	5	6	27	42	114	238	186	102	124	75	128	17	19	16	45	36	27	64	91	114	153	200
Rwanda	0	0	0	0	0	0	5	0	0	0	0	0	5	6	5	0	7	30	0	21	28	12	23	24	22
Somalia	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5	0	0	0	0
Sudan	7	5	6	8	0	13	16	20	33	17	31	11	9	18	0	0	0	30	0	22	23	18	21	25	24
Sydafrika	9	6	8	8	14	19	8	15	8	12	6	9	12	6	10	5	9	18	22	26	29	26	25	26	40
Tanzania	0	7	8	8	7	10	19	14	11	14	26	20	21	29	15	9	9	36	8	23	24	10	20	18	14
Tunisien	0	0	0	0	0	0	0	5	0	0	0	0	0	0	0	0	5	5	0	6	5	6	12	8	0
Uganda	0	0	0	0	0	9	7	6	8	16	18	17	18	29	21	10	7	75	7	33	28	18	18	24	16
Zambia	0	0	0	0	0	0	0	5	8	8	11	9	8	0	8	6	7	36	0	25	20	6	13	12	12
Zimbabwe	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5	5	5	9	0	0	0	22	0	22	20	9	19	23	21

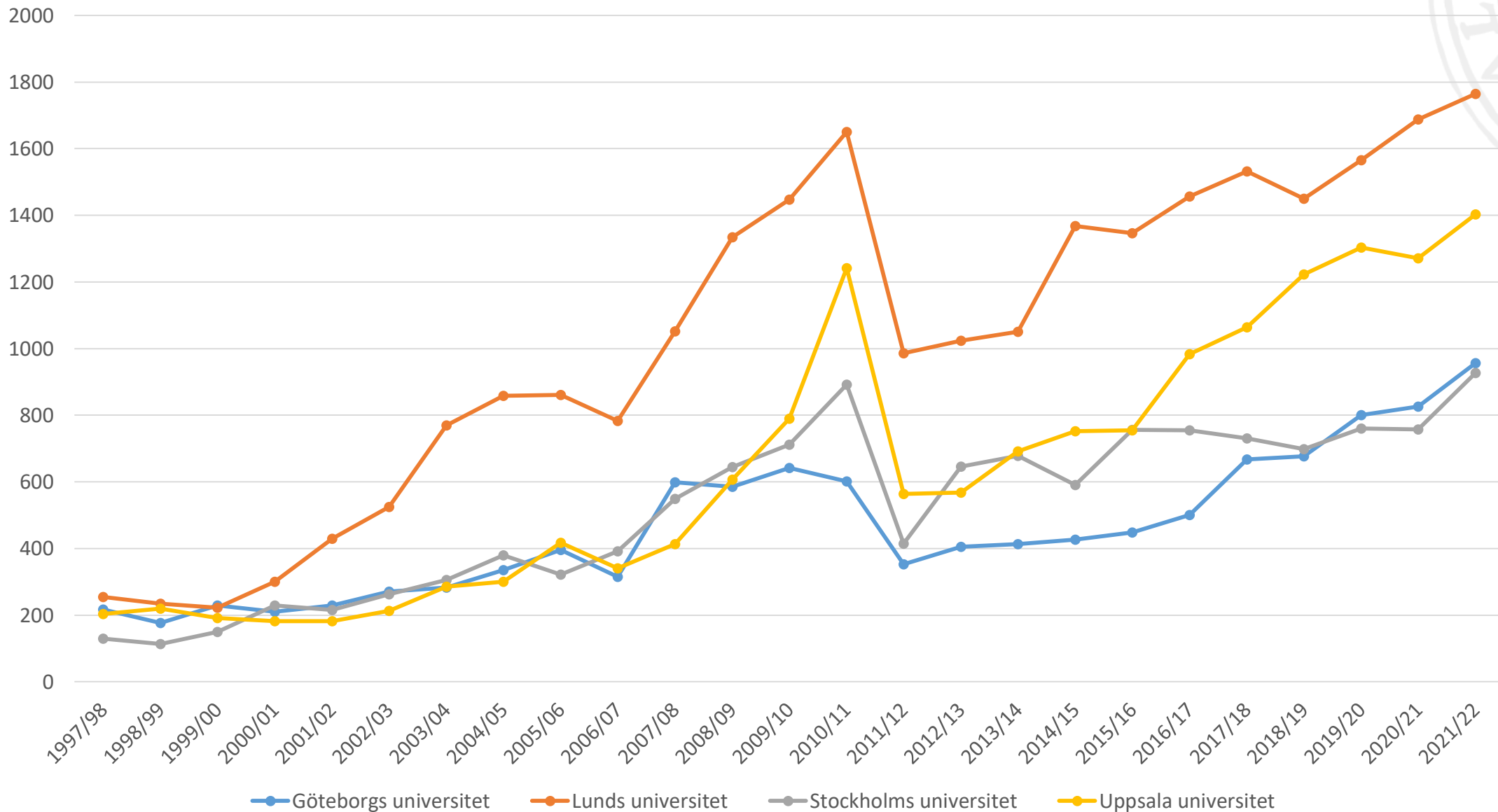

Högskolor och universitet

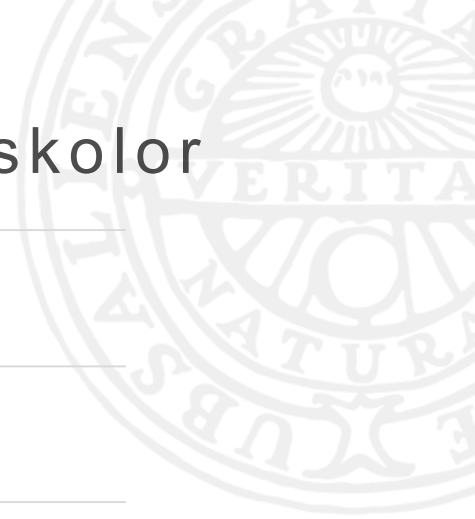
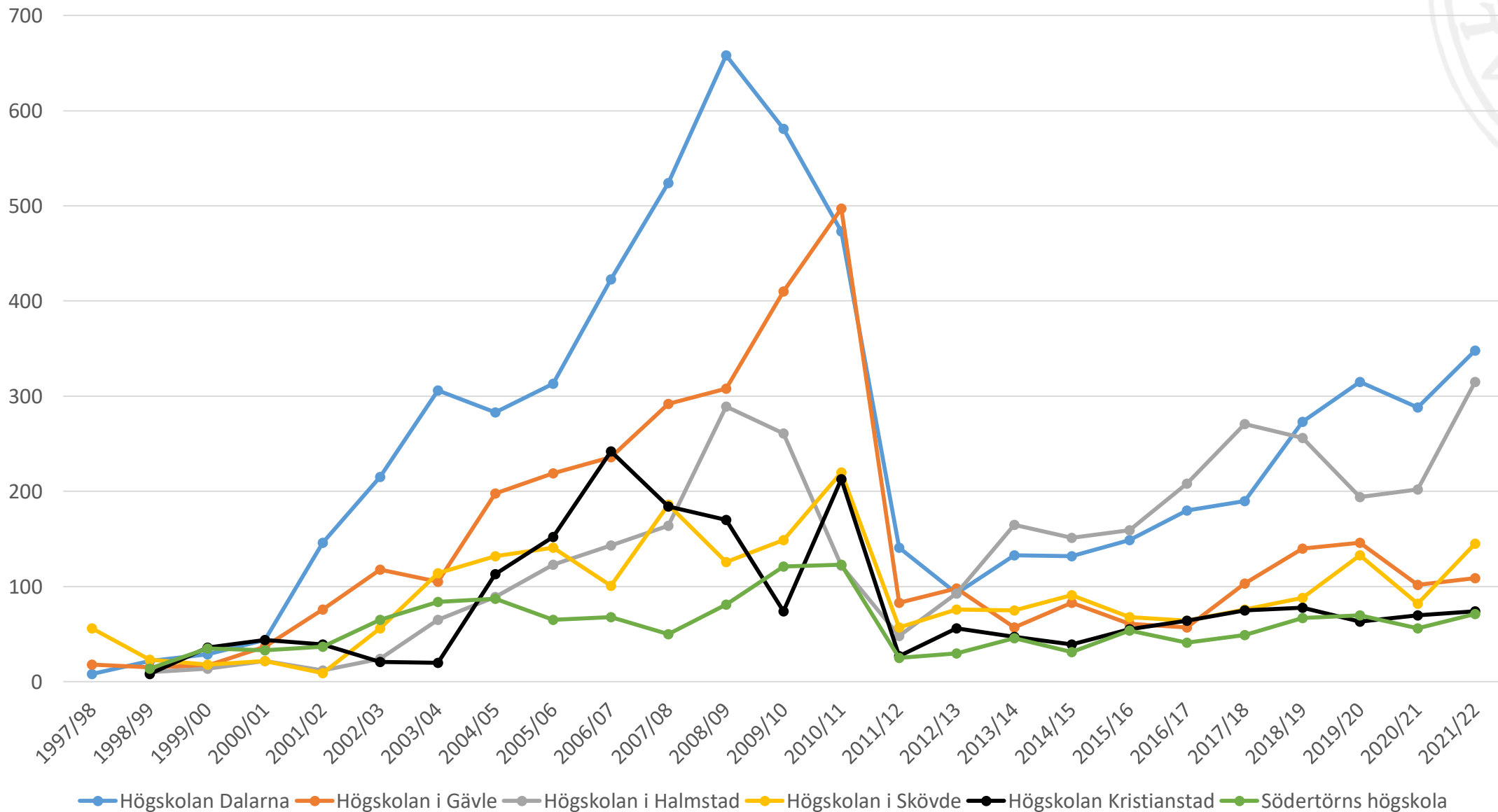

UPPSALA
UNIVERSITET

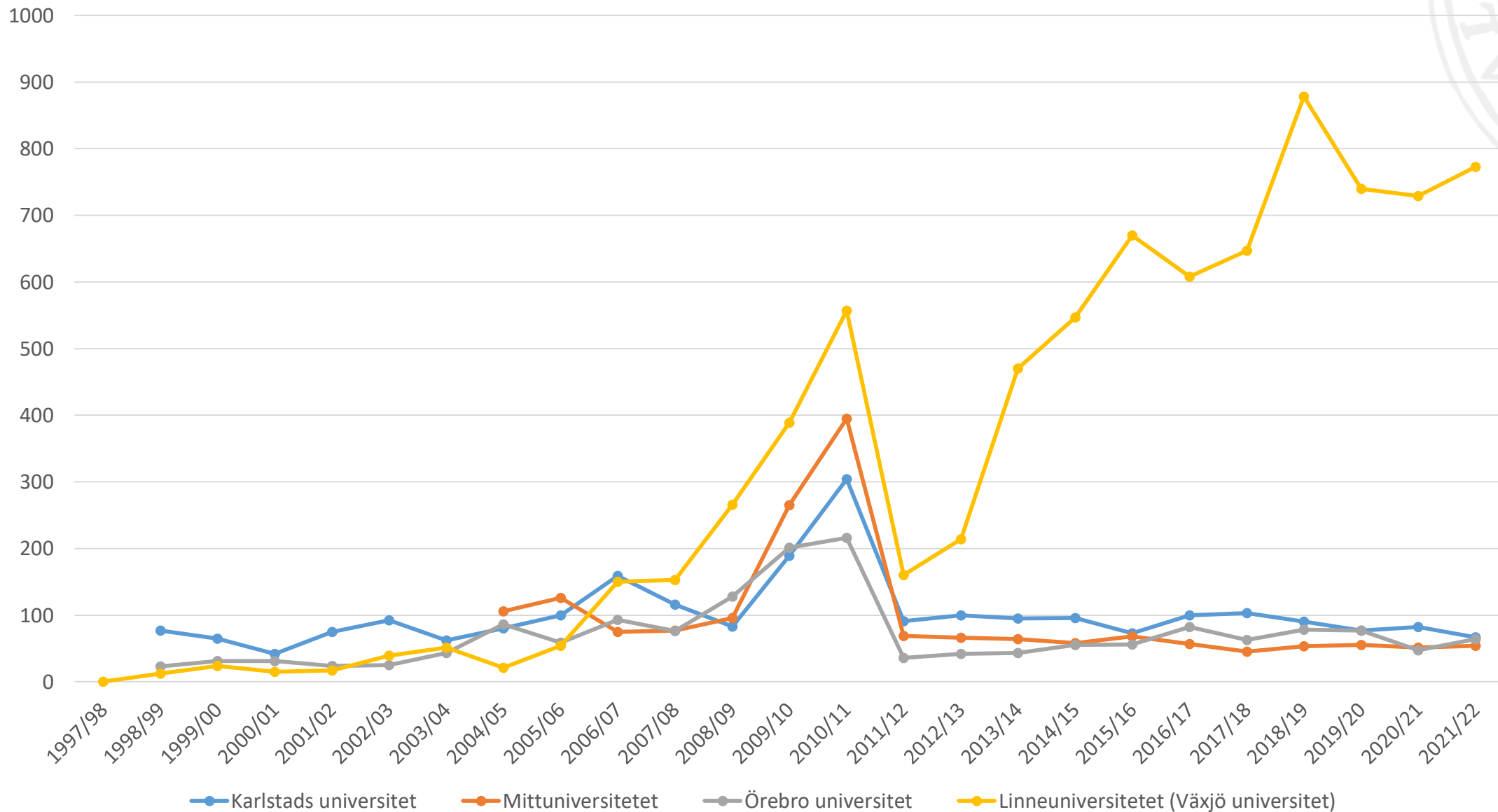
Nya freemoverstudenter 2004/05–2021/22 – traditionella universitet

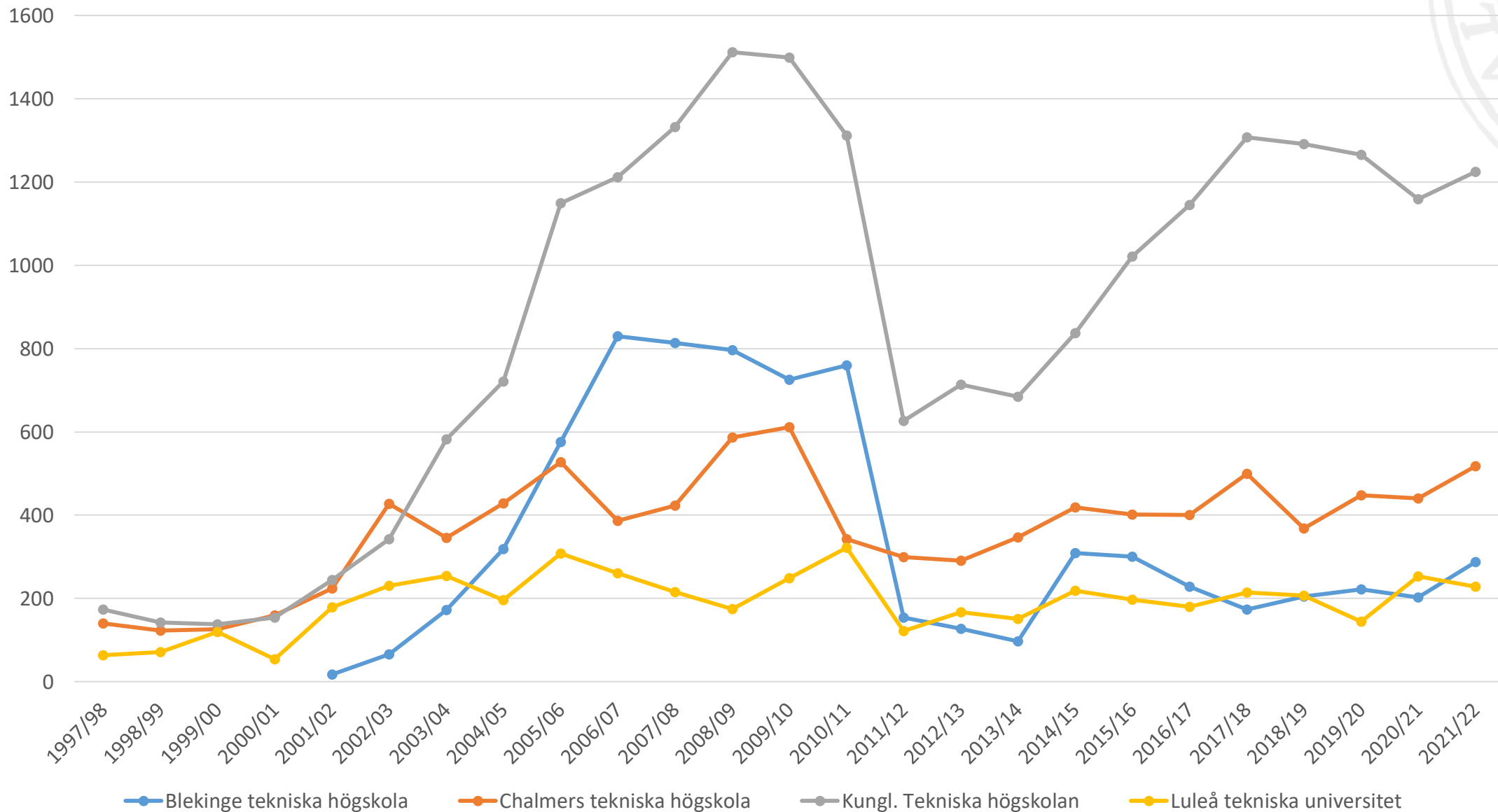
Nya freemoverstudenter 2004/05–2021/22 – högskolor

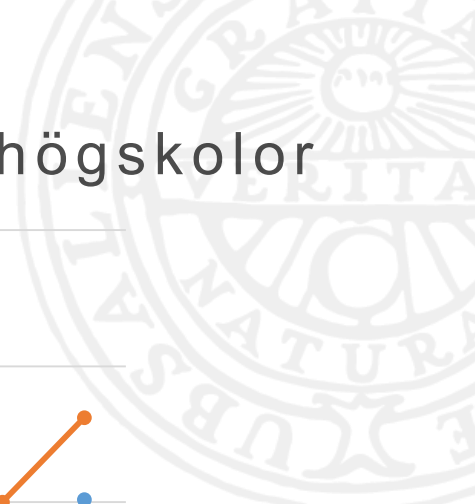
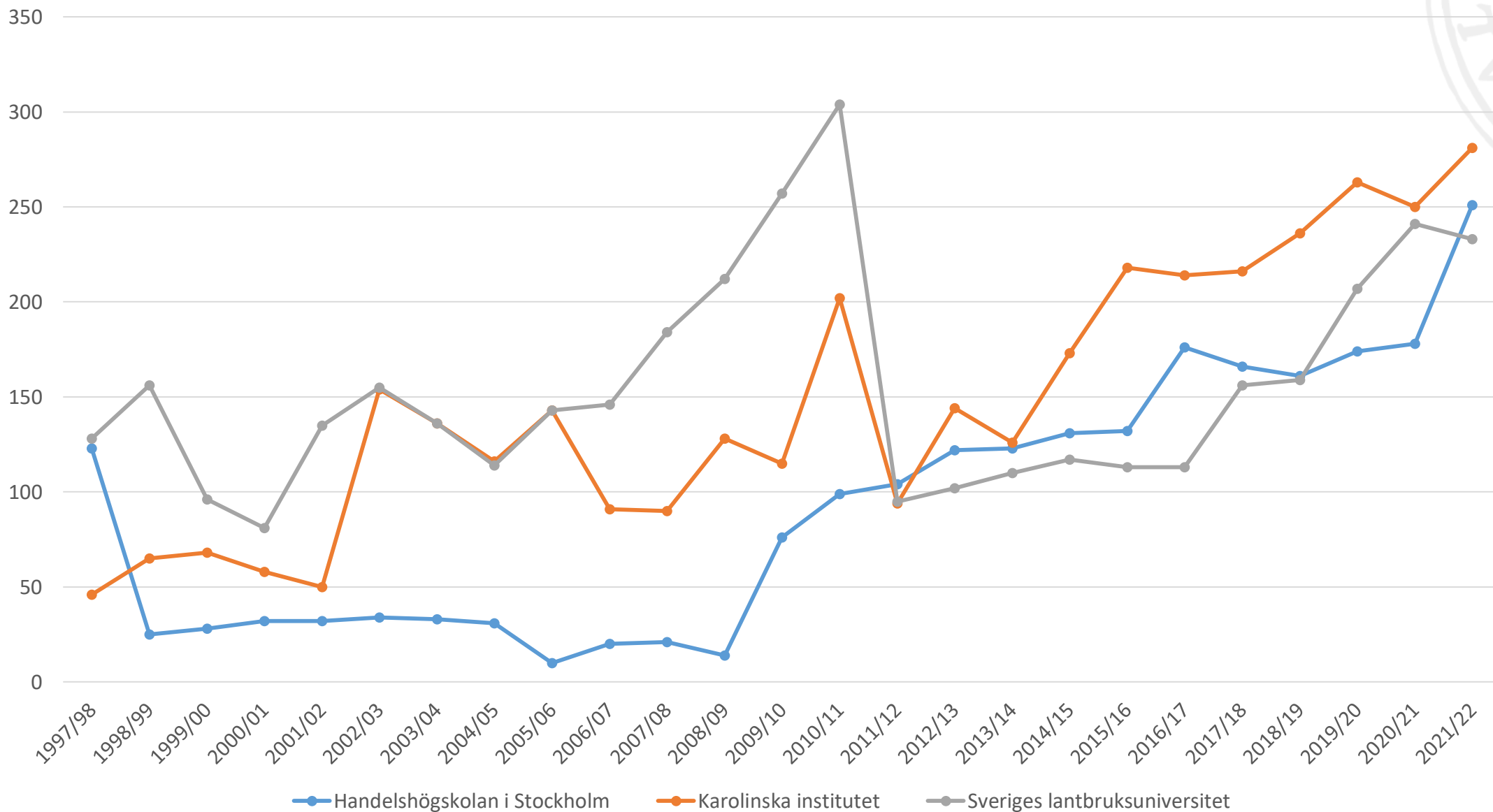
Nya freemoverstudenter 2004/05–2021/22 – nya universitet

Nya freemoverstudenter 2004/05–2021/22 – tekniska högskolor

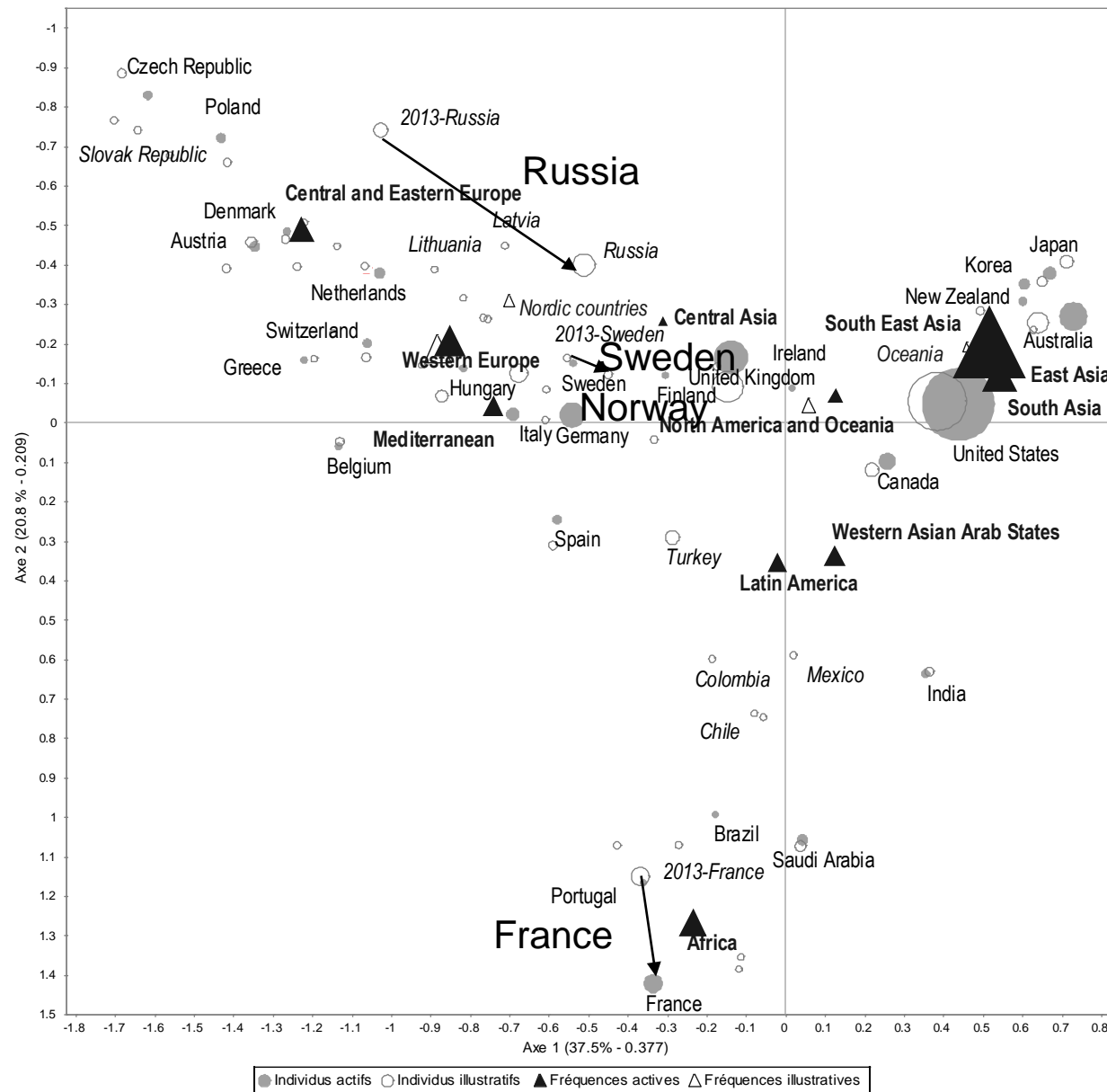
Nya freemoverstudenter 2004/05–2021/22 – andra fackhögskolor

Avslutning

The Global Space of International Students. 2018 (2013), OECD, plane of axes 1 and 2. Change

Summering

- **Stor effekt på studentflödena**
 - Mer västerländsk rekrytering (både freemover och samtliga), åtminstone under 5-10 år
 - Ännu inte återhämtat sig helt efter 11 år
 - Färre antal länder med riktigt stora studentflöden till Sverige
- **Stipendieprogrammet otillräckligt för att mildra effekten signifikant**
 - Stipendier dock centrala för flödena från de allra fattigaste länderna
- **Mer ojämn rekrytering till olika lärosäten**
 - Tekniska lärosäten särskilt kraftigt påverkade på kort sikt
 - Traditionella universitet har återhämtat sig helt
 - De flesta mindre högskolor och nya universitet återhämtade sig aldrig
 - Påverkar internationaliseringen för olika grupper av inhemska studenter
- **Avgiftssystemets utformning**
 - Utgår ej från marginalkostnaden – i praktiken inkomstkälla för många lärosäten
 - Tar ej hänsyn till skatteintäkter
 - Ger lärosätena liten möjlighet att justera avgifter till efterfrågan
- **Total återhämtning av studentflödena ser ut att kunna ta 15-20 år**
 - Tar ej hänsyn till potentiellt fortsatt ökning om avgifter inte hade införts
 - Förmodligen extra många studenter precis innan avgiftsinförandet

Referenser

- Bryntesson, A. (2019). *Det svenska studieavgiftssystemets ekonomiska logik: En kritisk diskussion*. Rapporter från Forum för studier av den högre utbildningens internationalisering (SIHE), 1.
- Bryntesson, A., Börjesson, M. (2019). *Internationella studenter i Sverige: Avgiftsreformens påverkan på inflödet av studenter*. Delmi rapport, 2019:4.
- Börjesson, M. (2017). The global space of international students in 2010. *Journal of ethnic and migration studies*, 43(8): 1256-1275.
- Opublicerade preliminära analyser.

